

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

MP313K Úvod do studia veřejné správy

10. přednáška 8. 12. 2016
JUDr. Lukáš Potěšil, Ph.D.

Osnova přednášky a její cíl:

- **Veřejná správa z pohledu dotčených osob** (participace na veřejné správě, kontrola veřejné správy; ochrana subjektivních práv ve veřejné správě; vnímání a hodnocení veřejné správy)
- **Cíl:** cílem této přednášky je představit možnosti ochrany subjektivních práv v souvislosti s realizací činnosti veřejné správy, jakož i vnímání a hodnocení veřejné správy

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

- Veřejná správa je **uskutečňována vůči FO a PO**
- FO a PO jsou **adresáty veřejné správy**, nikoliv však jako „poddaní“, nýbrž jako osoby mající vůči veřejné správě řadu **práv a možností ochrany** jejich subjektivních práv, jsou-li činností veřejné správy (negativně) zasaženy
- FO a PO jsou v **mocensky podřazeném postavení**, je vůči nim aplikována **veřejná moc**

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

- FO a PO jako se mohou na veřejné správě **participovat**:
 - **Veřejná správa jako státní správa a samospráva**
- A) Participace na místní (lokální, územní, obecní) správě, regionální (krajské), zájmové/profesní **správě****
1. Právo **volit a být volen do** zastupitelstev obcí, krajů či samosprávných orgánů v případě zájmové/profesní samosprávy a působit v jejich orgánech
 2. **Práva občanů obce** (§ 16 a 17 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích) **práva občanů kraje** (§ 12 a 13 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích)
 3. Právo **hlasovat v místním referendu** (zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu, **krajské referendum** (zákon č. 118/2010 Sb.)
 4. Podílet se na výkonu veřejné správy **jako úředník ÚSC** (zákon č. 312/2002 Sb.)

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

B) Participace na **státní správě**

- **státní zaměstnanci** - zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě,
- zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků **bezpečnostních sborů**,
- zákon č. 221/1999 Sb., o **vojácích z povolání**

(x zákony upravující specifické požadavky na veřejnoprávní profese)

Veřejná správa z pohledu dotčených osob

- FO a PO jako se mohou na **veřejné správě** **participovat**:
 1. Právo podávat veřejné správě **podněty** (k zahájení řízení; § 42 správního řádu č. 500/2004 Sb., nutnost je přijímat a prověřovat)
 2. Právo podávat **stížnosti** (obecně § 175 správního řádu č. 500/2004 Sb.) nevhodné chování nebo nesprávný úřední postup, event. stížnosti specifické podle zvláštních zákonů
 3. Právo podávat **petice** k veřejné správě (zákon č. 85/1990 Sb.)
 4. **Právo na informace** (z. č. 106/1999 Sb. a 123/1998 Sb.)

Kontrola veřejné správy

A) Správní kontrola – veřejná správa kontroluje sebe samu – nadřízené orgány, v rámci procesních postupů, součástí veřejné správy je kontrola, subjektem a objektem kontroly je veřejná správa

- NKÚ (hospodaření), veřejné zakázky (ÚOHS), zastupitelské sbory a jejich orgány (kontrolní výbor)
- kontrola státní správy a kontrola samosprávy (role ústředních orgánů, MV odbor dozoru a kontroly veřejné správy)
- (x veřejná správa kontroluje jiné – FO a PO – dozorové a inspekční orgány, zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád, ...)

B) Kontrola veřejné správy zvenčí

- VOP (zákon č. 329/1999 Sb.)
- Parlament (moc zákonodárná)
- Soudy (moc soudní)
- FO a PO – petice, stížnosti, informace, ...

Ochrana práv ve veřejné správě

- Ochrana práva **objektivního veřejnou správou** – **zásada zákonnosti** (§ 2 odst. 1 správního řádu č. 500/2004 Sb.), veřejná správa neporušuje zákony – preventivní působení
- **Ochrana práva subjektivního** – možnost uplatnit opravné a nápravné prostředky vůči výsledkům činnosti (ale i nečinnosti) veřejné správy
- Subjektivní právo: možnost/povinnost chovat se určitým způsobem, zaručeno právem objektivním a vyplývá z něj
- Ochrana práv **při procesním postupu** (v průběhu) a proti **výsledku (formě)** – následně
- **Rozličné agendy a rozličné nástroje ochrany**

Ochrana práv dotčených veřejnou správou

- **Čl. 36 odst. 1 a 2 LZPS**, čl. 6 odst. 1 EÚLP, ... soft law Rady Evropy,
- Subjektivní práva chrání soudy – soudní kontrola/ochrana veřejné správy
- Nutnost předchozího marného vyčerpání prostředků ochrany ve veřejné správě
- **Věc se z úrovně veřejné správy (a z moci výkonné) přesouvá na moc soudní a soudy (ne správní orgány), podle povahy dotčeného subjektivního práva:**
 - a) Ústavní soud
 - b) Civilní soudnictví (část V. zákona č. 99/1963 Sb., o. s. ř.)
 - c) Správní soudnictví (zákon č. 150/2002 Sb., s. ř. s.)

Činnost veřejné správy

1. Správní akt

- a) Normativní správní akt (právní předpis) a vnitřní předpisy (služební předpisy, vnitřní instrukce)
- b) Individuální správní akt (*rozhodnutí*) a jiné správní akty/úkony (*osvědčení, sdělení, vyjádření, posudky*)
- c) Smíšené správní akty – *opatření obecné povahy* (plány)

2. Faktické úkony a bezprostřední zásahy

3. Veřejnoprávní smlouvy

Ochrana subjektivních práv

- **Normativní správní akt**

- a) **Vnitřní předpis, služební předpis** - § 101e soudního řádu správního č. 150/2002 Sb.
- b) **Právní předpis vydaný veřejnou správou** – čl. 95 Ústavy a ústavní soudnictví (zákon č. 182/1993 Sb.), v případě předpisů obcí a krajů postup podle zákona o obcích/krajích

Ochrana subjektivních práv

■ Individuální správní akt

A) Rozhodnutí

- Práva **v průběhu řízení** o vydání rozhodnutí – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád – návrhy, námitky, vyjádření,
- **Řádné** opravné prostředky (odvolání, rozklad, odpor, námitky), **mimořádné** opravné prostředky (obnova řízení), **dozorčí** prostředky (přezkumné řízení)
- **Soudní ochrana: žaloba proti rozhodnutí**

B) Tzv. jiné úkony

Ochrana subjektivních práv

- **Smíšený správní akt – opatření obecné povahy**
- Uplatnění **námitek/připomínek** v průběhu tvorby vydání
- **Nemožnost uplatnění opravných prostředků**
- **Soudní přezkum ve správním soudnictví**

Ochrana subjektivních práv

- **Faktické úkony**
- Tzv. **zásahová žaloba ve správním soudnictví**

Hodnocení veřejné správy

- Stanovení **kritérií hodnocení a subjektu hodnocení**, tj. co a kdo hodnotí
- Kritéria: efektivnost, hospodárnost, úspornost, účelnost, „úspěšnost“, ...
- Návaznost na kontrolu

Prameny ke studiu (opakování):

- Průcha, P. Správní právo. Obecná část. 7. vydání, 2007, s. 323 – 368
- Hendrych, D. Správní věda, 3. vydání, C.H.Beck, 2009, s. 77 – 87, 179 - 195
- Sládeček, V. Obecné správní právo, 3. vydání, WoltersKluwer, 2012, s. 365 – 461
- Skulová, S. a kol. Základy správní vědy. Brno: MU, 2014, s. 165 - 183